

27

RADIODIFUZIUNEA Bucuresti
 S'a emis si p'atit azi ^{poprea ultima urmasie rasfoului.} 14. III. 1933. ora 20.00
 Conferinta D-lui Prof. C. Kirilescu
 despre Ultimul rasbolu si urmarile lui
 Casier, Spawey
 Inreg. la No. Dulap Raft

Evenimentele politice din a doua jumătate a secolului XIX au creat statul politic al României, ca o formațiune defectuoasă dintr'un întregit punct de vedere. In primul rând era o țară rău întocmită geograficește, cu o formă imposibilă, cu o enormă desfășurare de frontiere. Era apoi imperfect constituită din punct de vedere național: jumătate din neamul românesc era lăsat în afara hotarelor politice ale statului român. Si însfârșit era rău echilibrată din punct de vedere economic: o țară redusă numai la producțiune agricolă.

O Românie mare, sau mai bine zis, o Românie întregită cu toate componentele ei normale, nu era ~~un~~ visul unor minți încălțite, ori a unui șovtism lipsit de rațiune, ci o necesitate de ordin ^{politic} ~~economic~~ ^{si cultural} economic, singura condiție pentru constituirea unui stat viabil. Formula sentimentală a „desrobirii fraților de sub robia seculară”, ^{sau, mai pe scurt:} „idealul național”, ^{dar} ^{si} înlocuise înțimile, exprima o necesitate politică, un imperativ categoric pentru orice bărbat de stat, care trebuie să-și croiască programele pentru viitor, din cunoașterea reală a condițiilor de fapt și a trebuințelor inexorabile ale statului.

~~Un~~ România a fost multă vreme alipită politicește grupului de puteri centrale, care formau Tripla alianță. Era o alianță însemnă ^{interdicția} ^{ori care velleități} ^{nu de realizare a idealului național, dar chiar de} impusă de trebuințele statice ale politicii țării. Treizeci de ani, această alianță, care garanta echilibrul european, a garantat și României puțința dezvoltării pașnice de care are nevoie un stat tânăr; în acest timp, regatul român și-a consolidat instituțiile politice și și-a organizat vleașa economică în condițiile îngadute de structura economiei sociale a României vechi.

... sau mai pe scurt: idealul național, dar și exprimă o necesitate politică, un imperativ categoric pentru orice bărbat de stat, care trebuie să-și croiască programele pentru viitor, din cunoașterea reală a condițiilor de fapt și a trebuințelor inexorabile ale statului.
 ori ce ajutorare politica a României ce se gaseau sub stăpânirea imperului austro-maghiar

Când însă evoluția politică a Europei a intrat în faza dinamicii, adică atunci când, pe baza grupărilor noui de forțe și a ajungerii la maturitate a unor concepții politice, cart nu se mai împăcau cu vechea structură a continentului, pacea s'a rupt și popoarele au făcut apel la ceeace în mod figurat se numește:

Războiul suprem, fatalmente, România a trebuit să-și cumpănească bine interesele ^{manie de a pierde la grave hotărâri} și să ia cele două grave hotărâri

Intâia hotărâre a fost că ^{România} nu trebuie să rămână neutră, căci un stat care are revendicări mari de susținut, e obligat moralmente să-și dea partea de contribuție și de jertfă pentru izbândirea cauzelor dela care așteaptă și folosul.

a doua a fost necesitatea schimbării orientării ^{politice} vechi. Tripla Alianță, redusă la alianța celor două puteri centrale, Germania și Austro-ungaria, aliate pentru circumstanța cu Bulgaria și cu Turcia, reprezentau acum tocmă piedica realizării idealului național românesc. ^{Simptomatic,} grupul înțelegerii sau al Antantei constituia forța de distrugere a vechii întocmiri politice europene și înlocuirea ei cu noui formații teritoriale ale statelor, pe baza principiului naționalităților, ceeace în practică, pentru România, însemnă realizarea României mari. Aceasta schimbare de orientare fusese de altfel anunțată și înlesnita de evenimentele războiului balcanic din 1912-1913, adevărat preludiu al marelui războiu.

Schimbarea radicală de front pe care o presupunea noua orientare politică a României, nu se putea îndeplini imediat. Căci odată cu orientarea politică, trebuia să se schimbe întreaga pregătire tehnică a apărării naționale a țării. Aceasta împrejurare, unită cu necesitățile pregătirii politice a războiului, adică luarea de garanții materiale și contractuale pentru realizarea revendicărilor României, au obligat-o să aștepte doi ani în neutralitate, pentru ca să intre în războiu abia la 15/3?

bumă chibzuită și cu curaj, cei doi conducători ai regatului României, Regele ..|.. și mareșal sau șef de armată Ion I. C. Brătianu, au luat cele două hotărâri.

desfășurarea acțiunii ~~Marșului~~ pe fronturile de războiu, cu ³⁻allemantele și ~~Exercitiul~~ neprevăzutele ei, a făcut ca această intrare în acțiune să ^{comența} ~~ce~~
August 1916. ~~Un~~ un moment de criză a puterii militare a Antan-
tel, când România a fost invitată ^{stăruitor} ~~marșului~~ să intre în acțiune,
nu atât pentru a aduce un surplus de forță, menit a aplica o lo-
vitură decisivă unui dușman epuizat, ci, spre a abate asupra ei
loviturile dușmane, ce amenințau să pue în primejdie sectoare
decisive ale frontului amic.

Așa dar participarea militară a României a căpătat dela în-
ceput caracterul lămurit al unui rol de sacrificiu.

^{ate în războiul general} Campania României la războiul mondial, cuprinde două ~~partea~~ ^{partea},
~~partea~~ și un episod suplimentar local.

Partea întâia este campania din 1916. Armata română, cu efec-
tive destul de bogate, dar slab utilată pentru a face față unui
război de tehnică, așa cum luase înfățișare războiul mondial, a
suferit și din cauza totaliei lipse de coordonare a acțiunii pu-
terilor amice, a fost paralizată în acțiunea ei și de concursul
neștiner pe care i-l acordă Rusia vecină. Primind lovituri grave
pe ambele fronturi, pe care trebuia să ție drept unui dușman
excelent utilat și condus de mari capacități militare, după o
rezistență eroică, a trebuit să abandoneze trei cincimi din te-
ritoriul național, împreună cu capitala, spre a se retranșa în
Moldova, la adăpostul noului front româno-rus, stabilit pe cre-
tele Carpaților moldovenesti și de-a lungul Stretului de Jos.

A doua parte, este campania din vara anului 1917. Renăscută
moralmente și bine utilată materialmente, cu concursul valoro-
sei misiuni franceze, armata română trebuia să ia o parte impor-
tantă în acțiunea de ofensivă a frontului de est. Paralizați ^{ima} de
revoluția rusească, Români n'au putut obține marea biruință ~~mar-~~
~~șului~~ cu importanța strategică, pe drept așteptată de Aliați,
ci ~~marșului~~ una morală: victoria ofensivă dela Mărăștii și rezistența
eroică în defensivă dela Mărăștii și Otuz. Bilanțul acestei
campanii a fost: ^{parșarea frontului Statului Român și} reabilitarea morala a României și a vrednicului

una locală: consolidarea frontului de rezistență pe Siret și ^{parșarea și} șirul ..!..

ei soldat.

A doua revoluție rusă și intronarea regimului bolșevic, desființând frontul de război oriental, a silit România la capitulare. Armistițiul din toamna anului 1917 și pacea dela București din primăvara anului 1918, au încheiat participarea României la marile operații militare ale războiului. ~~Pe lângă~~ Cu toată ocupația dușmădă, care se întindea de fapt pe trei cincimi ale țării și exercita un control sever asupra restului de două cincimi, cu toate că oficial țara era condusă de un guvern înfeodat politicel ocupantului, totuși, adevărații reprezentanți ai ^{interesului} ~~naționalului~~ și sentimentului românesc, regele, membrii fostului guvern care conduseseră acțiunea de război, precum și intelectualitatea țării, au continuat să țină relații strânse cu Aliații vechi și, atunci când balanța războiului se aplecă spre partea Antantelor, Români s'au scutur să scuture jugul ocupantului și să reintre în rânduri.

Deastădată, rolul României era de a pune posesiune de fapt pe teritoriile ce trebuiau să-i revină, pe baza convențiilor încheiate cu Aliații. Astfel că, pe când la Paris, începuseră discuțiile marii conferințe a păcii, România trebuia ca, prin acțiunea unei armate pe care a trebuit s'o adune și s'o echipeze ~~prin~~ printr'o adevărată minune de efort, să paralizeze rezistența Ungariei, și prin marile victorii din Munții Apuseni și dela Tisa, apoi prin ocuparea Budapestei, să se stabilească în forță acolo unde conferința păcii nu putea să-i acorde decât o recunoaștere ^{platonica} ~~platonica~~. ^{da adăpostul armatei române a vechiului regat, Transilvania și Bucovina au putut să-și exprime} ~~platonica~~ România mare s'a constituit ^{ca rezultat al războiului} ~~ca rezultat al războiului~~ mondial și ca urmare a participării glorioase și pline de sacrificii a vechiului regat, dar și ca o afirmare a principiului autodeterminării naționale, preconizat de Wilson, adică a dreptului pe care îl are orice națiune, de a se guverna pe sine însăși.

vința lor de a se uni cu țara suroră, așa ^{xx}
 cum cu câteva luni mai înainte, o ^{xx} ^{xx}
 țară și Basarabia, și căsătoria de revoluția rusă ^{de} ^{de} robia țarista ^{..|..}

Războiul de întregire a României a fost cea mai grea din încercările pe care a avut să le sufere această țară în agitata și istorie și cea mai fecundă în rezultate politice. În același timp însă, el a aguduit puternic așezământul intern al țării.

Războiul a dat României hotărârile sfârșit ale neamului românesc. După două mii de ani, poporul român e adunat la un loc, formând un stat unitar, ale cărui sarcini sunt să-și poată asigura toate condițiile unei propășiri normale. Ca să se desăvârșească această operă de justiție istorică a trebuit însă ca hotărârile noi ale țării să fie tăiate cu sabia. Și sabia produce răni. La eșirea din marea încercare, România s'a găsit în starea convalescentului care trebuie să-și lege rănilor și să înceapă munca pentru consolidarea statului sub noua formă.

Problemele noi și grave impuse statului de noua lui formă, erau de ordine politică internă, economică, financiară, socială, și de ordine externă.

În ordinea politică internă, trebuia să se țină seama de faptul că noul stat s'a format din patru părți care, timp de secole, se dezvoltaseră sub patru regimuri deosebite unul de celălalt, ceea ce crease condiții speciale de viață fiecăruia. Acum ele trebuiau toate întoarse din matca lor și îndreptate într-o nouă direcțiune, care era aceea a dezvoltării unitare a României întregite. O vastă operă de legislație și una deosebit de importantă de educație prin școală și prin cultură, trebuie să conducă spre acest scop. Și aceasta nu prin salturi bruște, nici prin impuneri stilitate, ci prin procesul natural care încheagă în mod durabil elementele care au legături de afinitate. Cea mai grea chestiune din problema internă este că România nouă nu mai e ~~statul~~ statul pur național dinainte de război, ci conține o proporție importantă de minorități etnice, a căror țară atinge ^{aproape} un sfert din populațiunea totală a țării. Unele din aceste minorități, neîmpăcate cu noua situație, așteaptă ori sprijinite din ..|..

Tarantul, chemat la vinta economica, social si politica prin aceste reforme la vinta culturala, prin interesul facand in Romania factorul de coeziune si integritate de dupa razboi, imbrabanda o rula care i se cuvenea in statul modern roman. El este...

afara vor duce, fapts ori ascuns, o politica centrifugala, ste ca vor manifesta tendinta tredentiste, ste ca vor aduta sa castige sau sa pastreze privilegii nationale, culturale ori acaparari economice, nepotrivite cu caracterul uniter national si democratic al statului. Problema nationala se complica cu una religioasa, ale carei greutatei isvorase nu numai din existenta biserialilor de alta confesiune, dar si din faptul impartiiri Romanilor din Transilvania ei in gasti in doua confesiuni, dintre care una primeste indrumari dela o autoritate religioasa din afara hotarelor tarii.

Tendintele centrifugale ce se pot manifesta in noul stat romanesc, nu pot fi insa neutralizate prin metoda persecutiunilor sau a oprimarii violente, de care poporul roman a suferit prea mult, ca sa nu le deteste. Elementul romanesc constituie o majoritate covarsitoare de ^{peste} (trei patrimi) ^{in populatia totala a tarii} (ceatace reprezinta o putere formidabila, cand e organizata. Inalzata sufleteste prin cultura si constiinta nationala, intarita materialiceste prin legiuri economice bine chibzuite si prin educatia muncii si a economiei, aceasta masa poate forma un bloc compact, care sa ste in stare sa opuna rezistenta de netnfrant oricarel incercari de sguduire. Neutralizarea primejdiei interne se va face oga dar prin consolidarea viteii nationale romanești.

Economia nationala a fost adano sdruncinata de razboi si de ocupatia dusmana, care a gramadit peste tot ruine si a sleit multe din isvoarele de bogatie ale tarii. Productia agricola a tarii s'a impușinat. S'a produs in același timp o enorma crestere a consumatiunii. A trebuit sa se faca apel la strainatate pentru ca sa se inlocuiasca intregul utilaj mecanic, care fusese distrus de inamic si ca sa se refaca tot stocul de aprovizionari care fusese sleit de razboi sau elidat de dusman din țara. Căptus anti chiar a trebuit ca țara sa tratasca aproape numai din lucruri aduse din afara. Adaugate la marea datorie contractata in anti

de pregătire și purtare a războiului, pentru materialele de război, sporită de luarea asupra țării a unei părți din datoria publică a fostei monarhii austro-ungare ce reprezintă cota convenită provinciilor încorporate regatului român, lipsită de celace și s'ar fi convenit din despăgubirile de război pe care trebuie să le plătească țările învinse, obligată să răsumpere moneda depreciată aflătoare în circulație în nouile provincii și pe cea lăsată în țară de ocupant, nu e de mirare că România s'a găsit în fața unei grave crize financiare, agravată încă de criza generală ce bântuie întreaga piață mondială.

În relațiile cu celelalte state, România are dezavantajul unei situații geografice ingrate. Trei părți din granițele sale o despart de vecinii neprieteni și agresivi, care declară față de ea nu recunosc noua stare de lucruri esită din tratatele de pace. De aceea România a fost nevoită, pentru a-și asigura pacea, să încheie cu statele cu care are interese comune, alianța numită Mica Antantă, a cărei misiune este de a ține în frâu Ungaria tridentă și provocatoare, agitănd continuu chestia revizuirii tratatului de la Trianon și încercându-se olandestru.

Deasemenea, a legat alianță cu Polonia spre a se apăra împotriva unui eventual atac din partea Rusiei.

Așa fiind, România, esită din război cu marea izbândă a realizării idealului său național, se găsește astăzi în plină criză de consolidare.

Marele izbândiri istorice se obțin numai cu prețul jertfelor de care sunt capabile generațiile cărora le revine cinstea să le săvârșească. Generația care a săvârșit România mare, a plătit un greu tribut de sânge. Generația care a urmat-o, trebuie să dea concursul minții ei chibzuite și a constrângerii ei materiale, pentru ca să consolideze opera celei ce a precedat-o. Vor fi titlurile pe baza cărora aceste două generații vor putea revendica dreptul de a fi înscrise cu laudă în paginile cele mai glorioase ale istoriei neamului românesc. -